

Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi asiakirjojen turvallisuusluokittelusta valtionhallinnossa (VM056:00/2019).

1 JOHDANTO

Pyydettyinä lausuntona ehdotuksesta valtioneuvoston asetukseksi asiakirjojen turvallisuusluokittelusta valtionhallinnossa Valtakunnansyyttäjänvirasto esittää seuraavaa.

Syyttäjälaitoksen uusi organisaatio aloittaa 1.10.2019 Syyttäjälaitoksesta annetun lain (L 32/2019) tullessa voimaan. Lain voimaantullessa nykyiset syyttäjänvirastot lakkaavat olemasta itsenäisiä virastoja ja uuden Syyttäjälaitos-nimisen viraston organisaatio koostuu keskusyksiköstä ja syyttäjälajeista. Syyttäjälaitoksen keskusyksikkönä toimii valtakunnansyyttäjän toimisto, jonka tehtävänä on muun ohessa Syyttäjälaitoksen yleisen hallinnon järjestäminen.

Tämän vuoksi on tarpeen antaa turvaluokiteltavien asiakirjojen käsittelystä syyttäjälaitoksessa yhteinen määräys ja organisoida käsittely tarkoituksenmukaisella tavalla.

2 KESKEISET EHDOTUKSET

Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annettavan lain (myöh. tiedonhallintalaki) 18 §:n mukaan valtion viranomaisten on turvallisuusluokiteltava asiakirjat ja tehtävä niihin turvallisuusluokkaa koskeva merkintä sen osoittamiseksi, minkälaisia turvallisuustoimenpiteitä asiakirjaa käsiteltäessä noudatetaan.

Muistion mukaan asetuksen tarkoituksena on antaa tarkempia säännöksiä turvallisuusluokittelusta, turvallisuusluokiteltaviin asiakirjoihin tehtävistä merkinnöistä ja turvallisuusluokiteltujen asiakirjojen käsittelyyn liittyvistä tietoturvaluokittelustoimenpiteistä.

Turvallisuusluokkaa koskeva merkintä on tehtävä, jos asiakirja tai siihen sisältyvä tieto on salassapidettävä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (jäljempänä Julkisuuslaki) 24 §:n 1 momentin 2, 5 tai 7-11 kohdan perusteella ja asiakirjaan sisältyvän tiedon oikeudeton paljastuminen tai oikeudeton käyttö voi aiheuttaa vahinkoa maan-

puolustukselle, poikkeusoloihin varautumiselle, kansainvälisille suhteille, rikosten torjunnalle, yleiselle turvallisuudelle tai valtion- ja kansantalouden toimivuudelle taikka muulla niihin rinnastettavalla tavalla Suomen turvallisuudelle.

Valtakunnansyyttäjänvirastolla ei ole huomauttamista esityksen tavoitteisiin. Keskeisiin ehdotuksiin Valtakunnansyyttäjänvirasto ottaa kantaa lain lukujen ja pykälien kohdalla.

4 Yksityiskohtaiset perustelut

4.1 Soveltamisala, suhde muuhun lainsäädäntöön ja määritelmät

Valtion viranomaisena asetusta sovelletaan syyttäjälaitoksen asiakirjojen käsittelyssä. Asetuksen mukaan turvaluokiteltavia asiakirjoja ovat julkisuuslain 24 § 1 momentin 2, 5 ja 7-11 kohdan asiakirjat edellä mainituin edellytyksin.

Syyttäjän tehtävänä on huolehtia rikosoikeudellisen vastuun toteuttamisesta hänen käsiteltävänä olevassa asiassa tasapuolisesti, joutuisasti ja taloudellisesti asianosaisten oikeusturvan ja yleisen edun edellyttämällä tavalla (Laki syyttäjälaitoksesta 9 § (L 32/2019)). Tämän lisäksi syyttäjillä on rikosoikeudenhoitoon liittyviä kansainvälisiä tehtäviä.

Syyttäjien edellä mainitussa toiminnassa tuottamat dokumentit eivät pääsääntöisesti kuulu asetuksen mukaisesti turvaluokiteltaviksi. Joissain poikkeuksellisissa rikosasioissa asetuksen soveltaminen voi tulla kyseeseen syyttäjien tuottamien dokumenttien osalta.

Syyttäjät vastaanottavat esitutkintaviranomaisilta esitutkintamateriaalia. Esitutkintamateriaali on salassapidettävää Julkisuuslain 24 § 1 momentin 3 kohdan mukaan siihen saakka, kun asia on ollut esillä tuomioistuinmessä tai syyttäjä on päättänyt jättää syytteen nostamatta. Esitutkintamateriaali tai muu syyttäjälle toimitettu materiaali voi sisältää eri turvaluokitusten alaisia dokumentteja, joiden turvaluokittelusta on vastannut esitutkintaviranomainen.

4.2 turvallisuusluokittelu ja turvallisuusluokkaa koskevat merkinnät

Tältä osin ei ole lausuttavaa ehdotuksesta.

4.3 turvallisuusluokiteltujen asiakirjojen käsittely ja tietoturvallisuusvaatimukset

Asetusehdotuksen pykälät 6 – 15

6 §:ssä säädetään turvallisuusluokitellun asiakirjan antamiseen liittyvistä velvoitteista annettaessa asiakirja muulle kuin viranomaiselle. Oikeudenkäyntimateriaali on asianosaisjulkista, jolloin mahdollisesti turvalluoiteltu aineisto on luovutettava muulle kuin viranomaiselle. Asiakirjojen luovutuksen ehdoksi ei ole mahdollista asettaa velvoitetta niiden tietyntyaisesta tietoturvalisesta käsittelystä.

7 §:ssä säädetään toimenpiteistä riittävän monitasoisesta suojauksesta asiakirjojen tietoturvalisessa suojauksessa.

Suojaustoimenpiteiden toteuttaminen vaatii ohjausta, koordinoitua ja koulutusta syyttäjälaitoksessa.

8 §:ssä säädetään turvallisuusluokiteltujen asiakirjojen käsittelyoikeuksista. Syyttäjien osalta tarve käsittelylle voi rikosasian käsittelyssä koskettaa ketä tahansa yksittäistä syyttäjää. Tällöin käyttöoikeudet turvallisuusluokitellun materiaalin käsittelyyn tulisivat kattamaan koko henkilöstön. Käsittelyoikeuksien toteuttamisen osalta on vaihtoehtona esitetty luettelon pitäminen henkilöistä ja heidän oikeudestaan käsitellä turvallisuusluokiteltua materiaalia tai toteuttaa käyttöoikeushallinta samassa yhteydessä henkilön työtehtävien luetteloinnin kanssa. Tältä osin olisi syyttäjälaitoksen tarkasteltava tarkoituksenmukaista tapaa toteuttaa henkilöiden luettelointi.

9 ja 10 §:ssä säädetään turva-alueista. Viranomaisen tulee pykälän mukaan määrittellä turvallisuusluokiteltujen asiakirjojen säilyttämistä ja käsittelyä varten fyysisesti suojatut turvallisuusalueet. Turvallisuusalueet jaetaan *hallinnollisiin alueisiin* ja *turva-alueisiin*.

Hallinnollisen alueen järjestäminen toteutuu nykyisissä toimitilajärjestelyissä, joissa alueella on selkeästi määritellyt rajat ja joihin vain viranomaisen valtuuttamilla henkilöillä on pääsy ilman saattajaa.

Turva-alueen toteuttamisen osalta on syyttäjälaitoksen osalta varauduttava erityisjärjestelyihin. Aina turvallisuusluokka I:tä koskevien asiakirjojen käsittelylle asetut vaatimukset täyttävien turva-alueiden perustamisen osalta on syytä pohtia tällaisten asioiden käsittelyn keskittämistä. Korkeampien turvallisuusluokkien käsittelytarve on satunnaista ja turva-alueelle asetetut edellytykset korkeat.

Monitoimitilat ja etätyöskentely on otettava huomioon tietoturvaluokitellun aineiston käsittelyn ohjeistamisessa.

11 §:ssä säädetään asiakirjojen sähköisestä käsittelystä. Syyttäjien työvälineet toimittaa Valtori ja rekistereitä ylläpitää oikeusrekisterikeskus. Sähköinen asiakirjakäsittely tapahtuu henkilöstön toimesta oikeushallinnon tarjoamilla välineillä ja ohjelmistoilla. Asetuksen mukaisesta turvallisuusluokitellun materiaalin käsittelystä on varmistuttava yhteistyössä Valtorin ja oikeusrekisterikeskuksen kanssa siten, että turvallisuusluokitellun materiaalin käsittely huomioidaan asianmukaisesti. Toimitilaratkaisujen osalta viitataan edellisessä kohdassa toimitilojen osalta lausuttuun.

12 §:ssä säädetään turvallisuusluokitellun materiaalin siirtämisestä tietoverkossa. Tältä osin viitataan aiemmassa kohdassa syyttäjälaitoksen yhteistyökumppaneista tietotekniikkaratkaisujen osalta lausuttuun. Henkilöstölle on olemassa ohjeistus tietoturvallisesta dokumenttien siirtämisestä tietoverkoissa nykyisen sääntelyn pohjalta. Ohjeistus on päivitettävä vastaamaan asetuksen vaatimuksia. Tällä hetkellä asiakirjat saapuvat syyttäjille sekä paperisena että tietoverkon kautta verkkolevyillä. Tulevaisuudessa materiaali syyttäjille siirtyy ja syyttäjiltä siirtyy AIPA-järjestelmässä tietoverkossa. AIPA-järjestelmä on turvaluokiteltu tasolle ST III. Korkeamman turvaluokituksen sisältämän materiaalin siirtämisestä on sovittava ja annettava ohjeistus. Ennen AIPA-järjestelmän käyttöönottoa on vuoden 2019 lopussa määrä ottaa käyttöön ns. Mini-AIPA, jossa materiaali siirtyy turvaluokitellusti syyttäjiltä käräjäoikeuteen, mutta ei esitutkintaviranomaisilta syyttäjille.

13 §:ssä säädetään asiakirjan kuljettamisesta edellä mainittujen turvallisuusalueiden ulkopuolelle. Pykälässä mainittujen riittävien salausmenetelmien osalta on syytä antaa selkeät ohjeet. Syyttäjät joutuvat siirtämään asiakirjoja turvallisuusalueilta normaaliin syyttäjätöimeen liittyen esimerkiksi oikeudenkäynteihin mentäessä.

14 §:ssä säädetään asiakirjan käsittelyn seuraamisesta. Asiakirjan käsittelyä koskevat säädökset edellyttävät kirjaamiskäytännön tarkentamista ja ohjeistuksen antamista käsittelyn seuraamisen osalta. Sähköisten lokijärjestelmien osalta kolmen vuoden siirtymäajan puitteissa syyttäjälaitoksella pitäisi olla käytössä uudet asianhallintajärjestelmät, jotka mahdollistavat myös sähköisen asiakirjojen käsittelyn seurannan.

15 §:ssä säädetään asiakirjojen tuhoamisesta. Tuhoamisen asetuksen mukainen toteuttaminen edellyttää ohjeistamista syyttäjälaitoksessa.

5 Vaikutukset

Syyttäjälaitos ei ole tähän mennessä pääsääntöisesti turvallisuusluokitellut tuottamaansa materiaalia. Materiaali on salassapidettävää julkisuuslain 24 § 1 momentin 3 kohdan mukaan. Muut turvallisuusluokittelutarpeet liittyvät yksittäistapauksista nouseviin tarpeisiin.

Syyttäjät käsittelevät virkansa puolesta eri turvallisuusluokkiin kuuluvia asiakirjoja. Asetuksen myötä syyttäjälaitokselle tulee uusia velvoitteita asiakirjojen käsittelyyn liittyen. Tämän turvallisuusluokittelua koskevan sääntelyn toteuttamisella tulee olemaan taloudellisia vaikutuksia. Vaikutusten määrään ei ole mahdollista ottaa kantaa tässä vaiheessa.

Asetuksen ohella 1.1.2020 voimaan tuleva laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta tulee niin ikään lisäämään työmäärää ja sitoo toimeenpanon osalta syyttäjälaitoksen resursseja.

Ottaen huomioon sen, että sekä sääntely, tietojärjestelmät että käsiteltävät asiakirjat samoin kuin toimitiloja koskevat linjaukset ovat valtionhallinnossa laajasti yhteisiä ja yhdenmukaisia, pitää Valtakunnansyyttäjänvirasto tärkeänä, että toimeenpanoa tuetaan joko hallinnonalan tai valtionhallinnon yhteisillä resursseilla ja toimenpiteillä.

Hallintojohtaja

Joanna Autiovuori

Neuvotteleva virkamies

Tommi Hietanen

